

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
МЕДИЧНИЙ КОЛЕДЖ
ЗАПОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

**Циклова комісія професійної та практичної підготовки відділення
«Сестринська справа»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчальної роботи

Наталія БРАГАР

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

З дисципліни РІСТ ТА РОЗВИТОК ЛЮДИНИ

Спеціальність 223 Медсестринство

Освітньо-професійний ступень фаховий молодший бакалавр

Форма навчання : денна

Кваліфікація: сестра медична

Термін підготовки - 3 роки 10 місяців

Кількість кредитів - 3

Загальна кількість годин - 90

З них: Лекцій - 20 год

Практика - 48 год

Самостійна поза аудиторна робота - 22 год

Залік: 5 семестр

Програма складена відповідно до
навчальної програми
ОПП «Сестринська справа» 2025 р.

Схвалено на засіданні ЦМК
від «21»серпня 2025 р

Протокол № 1

Голова ЦМК :Складання О.С.

м. Запоріжжя 2025

Назва навчальної дисципліни. Робоча навчальна програма з підготовки фахівців освітньо-професійний ступень «фаховий молодший бакалавр» напряму підготовки 223 «Медсестринство». - Запоріжжя, Медичний фаховий коледж ЗДМФУ, 2025. – 39 с.

Укладач: Тетяна ТАРАНОВА – викладач другої кваліфікаційної категорії.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма “Ріст і розвиток людини” складена для підготовки медичних сестер. Програму з дисципліни “Ріст та розвиток” для вищих медичних навчальних закладів України І—ІІІ рівнів акредитації складено для спеціальності 223 “Медсестринство” відповідно до ОПП 2024р.

Програма містить три розділи: “Особливості розвитку і функціонування органів і систем у віковому аспекті”, “Психологічний розвиток людини в різні вікові періоди життя. Здоров’я батьків і роль планування сім’ї”, “Вплив різних факторів на ріст і розвиток людини”.

Медична сестра повинна бути підготовлена до багатoproфільної діяльності: медична сестра спеціалізованого терапевтичного, хірургічного, педіатричного профілю, медична сестра кабінету сімейного лікаря. Така робота передбачає необхідність знань особливостей розвитку та функцій органів і систем організму людини в різні вікові періоди.

Організм людини не залишається постійним упродовж життя, особливо мінливий він у дитячому віці. Постійно перебуває в процесі росту й розвитку, що має певні закономірності на кожному етапі, з притаманними йому морфологічними, фізіологічними, психологічними ознаками. Знання особливостей росту й розвитку людини дає змогу здійснювати індивідуальний підхід як до здорової людини, так і в разі захворювання, планувати оздоровчі лікувальні заходи.

Ці особливості аналізуються за такими віковими категоріями:

1. Внутрішньоутробний період:
 - фаза ембріонального розвитку;
 - фаза плацентарного розвитку.
2. Період новонародженості (перші 28 днів життя людини).
3. Період грудного віку (від 4 тижнів до 12 місяців життя).
4. Переддошкільний період (від 1 до 3 років).
5. Дошкільний період (від 3 до 5 років).
6. Період молодшого шкільного віку (від 6 до 11 років).
7. Період старшого шкільного віку (від 12 до 17 років).
8. Молодий і зрілий вік (18—44 роки).
9. Середній вік (45—59 років).
10. Літній вік (60—74 роки).
11. Старечий вік (75 – 89 років).
12. Довгожителі (понад 90 років).

Згідно з наведеними вище віковими періодами в процесі навчання розглядають особливості розвитку та функціонування органів і систем людини, вплив на них різних факторів (фізичних, хімічних, біологічних, екологічних), шкідливих звичок, харчування. Звертають увагу на формування вікової психології.

Лекційний матеріал планується у вигляді комплексних лекцій спеціалістів різного профілю згідно з програмою, а практичні заняття будуть

проводитися на різних клінічних базах.

У процесі навчання медичні сестри вивчають особливості розвитку та функціонування таких систем і органів, як:

1. Центральна нервова система.
2. Ендокринна система.
3. Система кровотворення.
4. Серцево-судинна система.
5. Система дихання.
6. Система травлення.
7. Обмін речовин і енергії.
8. Сечовидільна система.
9. Система аналізаторів.
10. Вища нервова діяльність.
11. Опорно-руховий апарат.

Оволодіння теоретичним і практичним матеріалом з кожної теми здійснюватиметься по вертикалі: від закладки до формування та розвитку в різних вікових групах.

Протягом вивчення навчальної дисципліни медичні сестри стають спеціалістами з цілісним поглядом на людину, з розумінням усіх вікових особливостей організму людини, що необхідні в сестринській справі.

Розглядаються умови нормального життя та їх вплив на ріст і розвиток дитини в дошкільному, молодшому шкільному, підлітковому та юнацькому періоди. Приділяється увага питанням підготовки дитини до відвідування дитячих закладів.

У розділі “Здоров’я батьків і роль планування сім’ї” вивчають анатомо-фізіологічні особливості та соціально-психологічні аспекти життя людини протягом репродуктивного періоду, вплив навколишнього середовища на її фізичне й психічне здоров’я. Приділяють увагу охороні здоров’я батьків (оскільки лише здорові чоловік і жінка можуть мати здорових дітей).

На вивчення дисципліни відводиться **90 год**, з них **20 — на лекції, 48 — на практичні заняття та 22 — на самостійну роботу**. Програма передбачає складання диференційованого заліку.

Програму з дисципліни “Основи медсестринства” для медичних закладів вищої освіти складено для спеціальності 223 «Медсестринство» відповідно до навчальної програми ОПП Сестринська справа у 2023 р.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- складові розвитку людини;
- розвиток соматичної та вегетативної нервової системи;
- вікові особливості системи кровотворення;
- формування і розвиток скелету у віковому аспекті;
- основні показники нормального фізичного та психологічного розвитку дитини;
- методи профілактики наркоманії, токсикоманії, алкоголізму;

— психологічні ознаки старіння.

Студенти повинні вміти:

- визначати безумовні рефлекси новонародженого;
- виявляти збільшення щитовидної залози у людей різних вікових груп;
- взяти кров для біохімічного дослідження;
- перевірити гостроту зору дітям і дорослим різних вікових груп;
- провести бесіду про значення для здоров'я особистої гігієни;
- складати та розраховувати раціон харчування дітей;
- складати плани заходів адаптації дитини в дошкільному дитячому закладі, школі;
- здійснювати медсестринський процес по догляду за людиною, що вмирає.

Студенти мають бути поінформовані про:

- показники соціального та емоційного розвитку людини;
- обмін речовин та енергії в різні періоди життя;
- періоди дитячого віку;
- формування вищої нервової діяльності в різні періоди життя людини;
- клінічні ознаки смерті;
- шляхи подовження тривалості життя.

Компетенції

Загальні компетентності	ЗК
Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ЗК 1
Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ЗК 2
Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.	ЗК 3
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ЗК 4
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	ЗК 5
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	ЗК 6

Здатність спілкуватися іноземною мовою.	ЗК 7
Здатність до міжособистісної взаємодії.	ЗК 8
Спеціальні(фахові) компетентності	СК
Здатність до застосовування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.	СК 1
Здатність до вміння задовольняти потреби пацієнта протягом різних періодів життя (включаючи процес умирання), шляхом обстеження, діагностики, планування та виконання медичних втручань, оцінювання результату та корекції індивідуальних планів догляду та супроводу пацієнта.	СК 2
Здатність до самоменеджменту у професійній медичній діяльності.	СК 3
Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи 9 перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарнопросвітницьку роботу.	СК 4
Здатність до динамічної адаптації та саморегуляції у важких життєвих і професійних ситуаціях з урахуванням механізму управління власними емоційною, мотиваційно-вольовою, когнітивною сферами.	СК 5
Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям.	СК 6
Здатність до вміння обирати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до законодавства.	СК 7
Здатність до використання інформаційного простору та сучасних цифрових технологій в професійній медичній діяльності.	СК 8
Здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосовуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності.	СК 9
Здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги.	СК 10
Здатність до застосування сукупностей втручань та дій для забезпечення пацієнту гідного ставлення, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на	СК 11

засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки.	
Здатність до безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я (освіта впродовж життя)..	СК 12
Здатність до використання професійно профільованих знань, умінь та навичок для здійснення санітарно-гігієнічних і лабораторних досліджень, протиепідемічних та дезінфекційних заходів..	СК 13
Здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології.	СК 14
Здатність до здійснення профілактичних втручань, спрямованих на зменшення інфекційних захворювань серед дорослого та дитячого населення, зокрема вакцинацію згідно з календарем профілактичних щеплень та екстрену імунпрофілактику, включаючи її популяризацію.	СК 15
Знання та розуміння	
Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.	РН 1
Застосовувати сучасні цифрові та комунікативні технології для пошуку інформації та документування результатів професійної діяльності.	РН 2
Застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я.	РН 3
Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативноправовими документами	РН 4
Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.	РН 5
Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.	РН 6
Застосовувати паліативну компетентність при роботі з пацієнтами, їх оточенням, медичними та соціальними працівниками під час здійснення професійної діяльності.	РН 7
Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта .	РН 8
Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах.	РН 9
Вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір	РН 10

біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії.	
Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні професійної діяльності.	РН11
Виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до фахових протоколів, алгоритмів, включаючи надання послуг з первинної медичної допомоги в складі команди первинної медичної допомоги .	РН 12
Надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу.	РН 13
Здійснювати заходи щодо збереження репродуктивного здоров'я населення з метою покращення демографічної ситуації.	РН 14
Надавати консультативну допомогу та здійснювати навчання населення щодо здорового способу життя, наслідків нездорового способу життя, важливості збільшення фізичної активності та здорового харчування, вакцинації; забезпечувати реабілітацію реконвалесцентів та диспансеризацію пацієнтів.	РН 15
Вживати заходи, спрямовані на специфічну та неспецифічну профілактику захворювань.	РН 16
Вживати протиепідемічні заходи в осередку інфекційних та особливо небезпечних захворювань при здійсненні професійної діяльності.	РН 17
Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.	РН 18
Здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.	РН 19

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчальної дисципліни «Ріст і розвиток людини»

Назви розділів і тем	Всього годин	Кількість годин за видами занять			
		З викладачем			с/р інд/р
		Всього	Лекції	Практичні заняття	
Розділ 1					
Особливості розвитку і функціонування різних органів і систем у віковому аспекті. Психічний розвиток людини у різні періоди життя.					
Тема №1. Розвиток соматичної та вегетативної нервової системи. Морфо-функціональні особливості основних аналізаторів (зорового, слухового, вестибулярного), їх розвиток у різні періоди життя людини	10	8	4	4	2
Тема №2. Формування вищої нервової діяльності в різні періоди життя людини (розвиток умовних рефлексів, вищих психічних реакцій, пам'яті, уваги). Формування і розвиток кістяка у віковому аспекті. Склад кісткової тканини в людей різних вікових груп. Проблеми остеопорозу.	10	8	4	4	2
Тема №3. Вікові особливості системи кровотворення (фізико-хімічні, транспортувальні, захисні особливості зсідання крові). Вікові особливості кровообігу.	8	6	2	4	2
Тема №4. Розвиток ендокринної системи	7	6	2	4	1
Тема №5. Особливості органів дихання у віковому аспекті: газообмін, зміни показників зовнішнього і внутрішнього дихання, структурні і функціональні зміни, регуляція дихання. Особливості системи	8	6	2	4	2

травлення в людей різних вікових періодів: порожнинного, мембранного, пристінкового травлення, асиміляція харчових інгредієнтів, мікрофлори товстої кишки.					
Тема №6 Обмін речовин і енергії, терморегуляція в різні періоди життя людини	8	6	2	4	2
Тема №7. Формування і розвиток системи виділення в людей різних вікових періодів. Особливості регуляції сечоутворення, основні показники функціонування нирок.	7	6	2	4	1
Розділ 2					
Тема №8. Основні умови психічного розвитку дитини раннього дошкільного віку. Психологічні особливості підлітків.	6	4		4	2
Тема №9. Психологія дорослої людини в різні періоди життя. Психологія людей літнього і старечого віку. Анатомо-фізіологічні, психічні характеристики; емоційний, соціальний, духовний розвиток жінок і чоловіків у репродуктивний період. Статеве життя.	8	6	2	4	2
Тема №10. Вплив різних факторів на ріст і розвиток ембріона і плода, дітей і дорослих різних вікових груп: фізичних, хімічних, біологічних, екологічних, а також тютюнокуріння, вживання алкоголю, наркотиків та ін.. Значення гігієнічних факторів у розвитку людини, а саме: повітряного середовища, сонячного випромінювання, чинників мікроклімату, ґрунту, води, вібрації, шуму,	10	18		8	2

електромагнітних полів. Роль особистої гігієни.					
Тема №11. Роль харчування в різні вікові періоди життя. Охорона праці в галузі.	8	4		4	4
Усього	90	68	20	48	22

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

Розділ 1.

Особливості розвитку і функціонування різних органів і систем у віковому аспекті. Психічний розвиток людини у різні періоди життя.

Тема 1. Розвиток соматичної та вегетативної нервової системи.

Лекція 2 год.

ЛЕКЦІЯ 1 л

ПЛАН

1. Розвиток соматичної нервової системи в ембріональний період. Особливості соматичної нервової системи у новонароджених. Безумовні рухові рефлексії новонароджених. Особливості соматичної нервової системи у дітей грудного віку.

2. Дозрівання пірамідного шляху. Особливості електроенцефалограми дітей. Особливості вегетативної нервової системи новонароджених. Співвідношення тону парасимпатичної і симпатичної нервової системи. Гематоенцефалічний бар'єр новонароджених.

3. Зміни нервової системи в процесі старіння.

Література

Основна:

1. Ріст і розвиток людини: підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — К.: Медицина, 2013. — 400 с.
2. Пропедевтичні основи знань про дитинство: підручник / О.Г. Іванько, О.С. Круть, М.В. Пацера та ін.; за ред. проф. О.Г. Іванька. — Львів : Видавець Марченко Т.В., 2021. — 420 с.
3. Практикум з предмету «Ріст та розвиток людини» під ред. Луцької І.В. «Київський міський медичний фаховий коледж». — Київ, 2023.

Додаткова:

1. Фізіологія людини: підручник / В. І. Філімонов. – 4-е вид. – К. : «Медицина», 2021. – 488 с.
2. Антропова Т.О. Медсестринство у сімейній медицині. – К. : Медицина, 2015. – С. 12-110.

Тема 2. Морфо-функціональні особливості основних аналізаторів (зорового, слухового, вестибулярного), їх розвиток у різні періоди життя людини.

***Лекція 2 год.,
Практичне заняття 4 год.***

ЛЕКЦІЯ 2 л

ПЛАН

1. Поняття про особливості основних аналізаторів (зорового, слухового, вестибулярного). Гіперметропія новонароджених. Гострота зору в дітей різних вікових груп.
2. Становлення вестибулярного аналізатора в онтогенезі.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1 п

1. Розвиток соматичної нервової системи в ембріональний період. Особливості соматичної нервової системи у новонароджених. Безумовні рухові рефлекси новонароджених. Особливості соматичної нервової системи у дітей грудного віку. Характеристика особливостей соматичної нервової системи у новонароджених, безумовних рухових рефлексів новонароджених.
2. Особливості соматичної нервової системи у дітей грудного віку. Енцефалограма та її функціональні зміни на всіх рівнях регуляції в разі старіння.
3. Особливості акомодатії. Основні заходи профілактики порушення зору у дітей та підлітків. Профілактика порушення зору в дітей і підлітків.
4. Зміни слухового аналізатора в разі старіння.

Практичні навички:

- перевіряти основні умовні рефлекси у дітей першого року життя;
- визначати безумовні рефлекси новонародженого;
- визначати гіперметропію новонароджених;
- визначати гостроту зору в дітей різних вікових груп;
- уміти схарактеризувати особливості вестибулярних рефлексів у дітей.

Література

Базова:

1. Ріст і розвиток людини: підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — К.: Медицина, 2013. — 400 с.
2. Пропедевтичні основи знань про дитинство: підручник / О.Г. Іванько, О.С. Круть, М.В. Пацера та ін. ; за ред. проф. О.Г. Іванька. — Львів : Видавець Марченко Т.В., 2021. — 420 с.
3. Практикум з предмету «Ріст та розвиток людини» під ред. Луцької І.В «Київський міський медичний фаховий коледж». — Київ , 2023.

Додаткова:

1. Фізіологія людини: підручник / В. І. Філімонов. — 4-е вид. — К. : «Медицина», 2021. — 488 с.
2. Антропова Т.О. Медсестринство у сімейній медицині. — К. : Медицина, 2015. — С. 12-110.

Тема 3. Формування вищої нервової діяльності в різні періоди життя людини (розвиток умовних рефлексів, вищих психічних реакцій, пам'яті, уваги).

Лекція: 2 год.

ЛЕКЦІЯ 3 л

ПЛАН

1. Особливості умовно-рефлекторної діяльності в дітей. Поняття про орієнтувальні реакції. Співвідношення між збудженням і гальмуванням у корі головного мозку.
2. Особливості умовно-рефлекторної діяльності в людей літнього віку.

Література

Базова:

1. Ріст і розвиток людини: підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — К.: Медицина, 2013. — 400 с.
2. Пропедевтичні основи знань про дитинство: підручник / О.Г. Іванько, О.С. Круть, М.В. Пацера та ін. ; за ред. проф. О.Г. Іванька. — Львів : Видавець Марченко Т.В., 2021. — 420 с.
3. Практикум з предмету «Ріст та розвиток людини» під ред. Луцької І.В «Київський міський медичний фаховий коледж». — Київ , 2023.

Додаткова:

1. Фізіологія людини: підручник / В. І. Філімонов. – 4-е вид. – К. : «Медицина», 2021. – 488 с.
2. Антропова Т.О. Медсестринство у сімейній медицині. – К. : Медицина, 2015. – С. 12-110.

Тема 4. Формування і розвиток кістяка у віковому аспекті. Склад кісткової тканини в людей різних вікових груп. Проблеми остеопорозу.

*Лекція 2 год.,
Практичне заняття 4 год.*

ЛЕКЦІЯ 4 л

ПЛАН

1. Поняття про розвиток опорно-рухового апарату.
2. Формування кістяка в ембріона. Особливості розвитку кістяка в дітей різних вікових категорій.
3. Поняття про зміни обміну в хрящах у період гормональної перебудови в осіб літнього та старечого віку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2 п

1. Формування умовних рефлексів у людей різних вікових категорій.
2. Розвиток вищих психічних реакцій.
3. Характеристика основних вікових особливостей пам'яті.
4. Проблеми пацієнта, які можуть виявитися під час обстеження опорно-рухового апарату.
5. Критерії дитячого віку для вирішення питання щодо занять спортом
6. Особливості умовно-рефлекторної діяльності в дітей. Поняття про орієнтувальні реакції. Співвідношення між збудженням і гальмуванням у корі головного мозку.
7. Особливості умовно-рефлекторної діяльності в людей літнього віку.

Практичні навички:

- перевірити основні умовні рефлекси в дітей першого року життя;
- оцінювати розвиток другої сигнальної системи в дітей грудного віку;
- оцінювати проблеми пацієнта з ураженням опорно-рухового апарату.

Література

Література

Базова:

1. Ріст і розвиток людини: підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко,

- І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — К.: Медицина, 2013. — 400 с.
2. Пропедевтичні основи знань про дитинство: підручник / О.Г. Іванько, О.С. Круть, М.В. Пацера та ін. ; за ред. проф. О.Г. Іванька. — Львів : Видавець Марченко Т.В., 2021. — 420 с.
3. Практикум з предмету «Ріст та розвиток людини» під ред. Луцької І.В. «Київський міський медичний фаховий коледж». — Київ , 2023.

Додаткова:

1. Фізіологія людини: підручник / В. І. Філімонов. — 4-е вид. — К. : «Медицина», 2021. — 488 с.
2. Антропова Т.О. Медсестринство у сімейній медицині. — К. : Медицина, 2015. — С. 12-110.

Тема 5. Вікові особливості системи кровотворення (фізико-хімічні, транспортувальні, захисні особливості зсідання крові).

*Лекція 2 год.,
Практичне заняття 4 год.*

ЛЕКЦІЯ 5 л

ПЛАН

1. Ембріональний розвиток системи крові
2. Анатомо-фізіологічні особливості системи кровотворення
3. Вікові зміни згортання крові
4. Проблеми, які виявляють у пацієнтів під час обстеження органів кровотворення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3 п

1. Вікові особливості фізико-хімічних властивостей крові. Білковий склад крові. Зміни крові в процесі старіння. Вікові особливості транспортувальної функції крові.

2. Типи гемоглобіну, особливості фетального гемоглобіну в людей різних вікових категорій. Особливості захисних функцій крові. Вікові зміни системи зсідання крові.

Практичні навички:

- взяти кров для біохімічного дослідження;
- інтерпретувати кількісний уміст еритроцитів у дітей і дорослих у різні періоди життя;
- характеризувати особливості лейкоцитарної формули в

новонароджених, дітей віком 5 років, 8 років.

Література

Базова:

1. Ріст і розвиток людини: підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — К.: Медицина, 2013. — 400 с.
2. Пропедевтичні основи знань про дитинство: підручник / О.Г. Іванько, О.С. Круть, М.В. Пацера та ін. ; за ред. проф. О.Г. Іванька. — Львів : Видавець Марченко Т.В., 2021. — 420 с.
3. Практикум з предмету «Ріст та розвиток людини» під ред. Луцької І.В. «Київський міський медичний фаховий коледж». — Київ , 2023.

Додаткова:

1. Фізіологія людини: підручник / В. І. Філімонов. — 4-е вид. — К. : «Медицина», 2021. — 488 с.
2. Антропова Т.О. Медсестринство у сімейній медицині. — К. : Медицина, 2015. — С. 12-110.

Тема 6. Розвиток ендокринної системи

*Лекція 2 год.,
Практичне заняття 4 год.*

ЛЕКЦІЯ 6 л

ПЛАН

1. Анатомічні особливості гіпофіза, щитоподібної, підшлункової, прищитоподібних та інших ендокринних залоз.
2. Вплив адреналіну на розумову діяльність дітей. Дія тиреоїдних гормонів у дітей.
3. Підвищення активності при статевому дозріванні. Вплив андрогенів і естрогенів. Поняття про статеве дозрівання.
4. Зміни нейрогуморальної регуляції в разі старіння. Клімактеричний період у жінок і чоловіків.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4 п

1. Будова ендокринних залоз. Особливості впливу гормонів на організм

людини в різні періоди життя. Характеристика періодів статевого дозрівання. Особливості функціонування нейрогіпофіза у новонароджених.

2. Загруднинна залоза і розвиток імунітету.

Практичні навички:

- визначати збільшення щитоподібної залози в людей різних вікових груп;
- уміти проводити бесіди з хворими різного віку про організацію харчування при цукровому діабеті;
- виявляти затримку статевого розвитку у підлітків.

Література

Базова:

1. Ріст і розвиток людини: підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — К.: Медицина, 2013. — 400 с.
2. Пропедевтичні основи знань про дитинство: підручник / О.Г. Іванько, О.С. Круть, М.В. Пацера та ін. ; за ред. проф. О.Г. Іванька. — Львів : Видавець Марченко Т.В., 2021. — 420 с.
3. Практикум з предмету «Ріст та розвиток людини» під ред. Луньової І.В «Київський міський медичний фаховий коледж». — Київ , 2023.

Додаткова:

1. Фізіологія людини: підручник / В. І. Філімонов. — 4-е вид. — К. : «Медицина», 2021. — 488 с.
2. Антропова Т.О. Медсестринство у сімейній медицині. — К. : Медицина, 2015. — С. 12-110.

Тема 7. Особливості органів дихання у віковому аспекті: газообмін, зміни показників зовнішнього і внутрішнього дихання, структурні і функціональні зміни, регуляція дихання.

Лекція 2 год

Практичне заняття 4год.

ЛЕКЦІЯ 7 л

ПЛАН

1. Вікові особливості газообміну. Стійкість тканин плода до гіпоксії. Поняття механізму першого вдиху. Структурні зміни дихальної системи в дітей.
2. Показники зовнішнього та внутрішнього дихання.

3. Особливості дихання в період старіння. Функціональні зміни в системі дихання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5 п

1. Особливості органів дихання у віковому аспекті;
2. Особливості органів травлення в різні вікові періоди

Практичні навички:

- Уміти підрахувати частоту дихання в людей різного віку, оцінити отримані результати;
- Описати механізм першого вдиху
- Проводити промивання шлунку пацієнтам різних вікових груп
- Надавати невідкладну допомогу при гострих отруєннях.

Література

Базова:

1. Ріст і розвиток людини: підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — К.: Медицина, 2013. — 400 с.
2. Пропедевтичні основи знань про дитинство: підручник / О.Г. Іванько, О.С. Круть, М.В. Пацера та ін. ; за ред. проф. О.Г. Іванька. — Львів : Видавець Марченко Т.В., 2021. — 420 с.
3. Практикум з предмету «Ріст та розвиток людини» під ред. Луньової І.В «Київський міський медичний фаховий коледж». — Київ , 2023.

Додаткова:

1. Фізіологія людини: підручник / В. І. Філімонов. — 4-е вид. — К. : «Медицина», 2021. — 488 с.
2. Антропова Т.О. Медсестринство у сімейній медицині. — К. : Медицина, 2015. — С. 12-110.

Тема 8. Обмін речовин і енергії, терморегуляція в різні періоди життя людини. Механізми регуляції обміну речовин і терморегуляції.

Практичне заняття 4 год.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6 п

1. Особливості обміну білків, жирів та вуглеводів.
2. Добові норми вітамінів, мінеральних речовин, мікроелементів.
3. Особливості водно-електролітного обміну та терморегуляції в людей старечого віку

Практичні навички :

- Визначати особливості водно-електролітного обміну та терморегуляції в людей старечого віку, новонароджених і дітей раннього віку
- Скласти та розрахувати раціон харчування дітей

Література

Базова:

1. Ріст і розвиток людини: підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — К.: Медицина, 2013. — 400 с.
2. Пропедевтичні основи знань про дитинство: підручник / О.Г. Іванько, О.С. Круть, М.В. Пацера та ін. ; за ред. проф. О.Г. Іванька. — Львів : Видавець Марченко Т.В., 2021. — 420 с.
3. Практикум з предмету «Ріст та розвиток людини» під ред. Луцької І.В. «Київський міський медичний фаховий коледж». — Київ , 2023.

Додаткова:

1. Фізіологія людини: підручник / В. І. Філімонов. — 4-е вид. — К. : «Медицина», 2021. — 488 с.
2. Антропова Т.О. Медсестринство у сімейній медицині. — К. : Медицина, 2015. — С. 12-110.

Тема 9. Формування і розвиток системи виділення в людей різних вікових періодів. Особливості регуляції сечоутворення, основні показники функціонування нирок.

***Лекція 2 год.,
Практичне заняття 4 год.***

ЛЕКЦІЯ 9 л

ПЛАН

1. Формування системи виділення у ембріона. Морфо-функціональні особливості нирок новонароджених. Роль легенів і шкіри у видільній системі новонароджених. Адаптація нирок новонароджених. Особливості регуляції сечоутворення в дітей.
2. Основні показники й особливості нирок у людей літнього віку. Вікові особливості сечоутворення.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7 п

1. Морфо-функціональні особливості нирок новонароджених. Будова системи виділення в ембріона.
2. Основні показники функціонування нирок дітей і дорослих.
3. Вікові особливості сечоутворення.

Практичні навички:

- уміти зібрати сечу для дослідження (загальний аналіз сечі, проба за методами Зимницького, Нечипоренка);
- підготувати хворого до рентген-урологічного дослідження;
- провести облік випитої, виведеної та введеної рідини.

Література

Базова:

1. Ріст і розвиток людини: підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — К.: Медицина, 2013. — 400 с.
2. Пропедевтичні основи знань про дитинство: підручник / О.Г. Іванько, О.С. Круть, М.В. Пацера та ін. ; за ред. проф. О.Г. Іванька. — Львів : Видавець Марченко Т.В., 2021. — 420 с.
3. Практикум з предмету «Ріст та розвиток людини» під ред. Луньової І.В «Київський міський медичний фаховий коледж». — Київ , 2023.

Додаткова:

1. Фізіологія людини: підручник / В. І. Філімонов. — 4-е вид. — К. : «Медицина», 2021. — 488 с.
2. Антропова Т.О. Медсестринство у сімейній медицині. — К. : Медицина, 2015. — С. 12-110.

Розділ 2. Тема 10. Основні умови психічного розвитку дитини раннього, дошкільного та шкільного віку. Психологічні особливості підлітків.

Практичне заняття 4 год.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8 п

1. Основні умови психічного розвитку дитини. Психологічні аспекти мовоутворення протягом кожного дитячого періоду.
2. Характеристика форм емоційного спілкування дитини. Значення та роль дорослих у формуванні особистості дитини.
3. Психологічний розвиток дитини в молодшому шкільному віці та

психологічні особливості підлітка (пізнавально-психічні процеси, проблеми конфлікту в підлітковому віці, підліток і суспільство).

Практичні навички:

- скласти план організації режиму ігор, прогулянок, основних виховних заходів;
- оцінити психічний розвиток дитини;
- скласти план підготовки дитини до відвідування дитячих дошкільних закладів, школи;
- оцінювати результати періоду адаптації дитини.

Література

Базова:

1. Ріст і розвиток людини: підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — К.: Медицина, 2013. — 400 с.
2. Пропедевтичні основи знань про дитинство: підручник / О.Г. Іванько, О.С. Круть, М.В. Пацера та ін. ; за ред. проф. О.Г. Іванька. — Львів : Видавець Марченко Т.В., 2021. — 420 с.
3. Практикум з предмету «Ріст та розвиток людини» під ред. Луцької І.В «Київський міський медичний фаховий коледж». — Київ , 2023.

Додаткова:

1. Фізіологія людини: підручник / В. І. Філімонов. — 4-е вид. — К. : «Медицина», 2021. — 488 с.
2. Антропова Т.О. Медсестринство у сімейній медицині. — К. : Медицина, 2015. — С. 12-110.

Тема 11. Психологія дорослої людини в різні періоди життя. Психологія людей літнього і старечого віку.

Лекція 2 год

Практичні заняття 4 год.

ЛЕКЦІЯ 10 л

ПЛАН

1. Роль дорослих у формуванні особистості підлітка. Форми емоційного спілкування з людьми різних вікових категорій.
2. Психологія людей літнього та похилого віку. Основні аспекти й особливості геронтопсихології.
3. Медико-соціальні та психологічні аспекти смерті.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9 п

1. Роль дорослих у формування особистості підлітка.
2. Психологія людей літнього та похилого віку.
3. Медико-соціальні та психологічні аспекти смерті.

Література

Базова:

1. Ріст і розвиток людини: підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — К.: Медицина, 2013. — 400 с.
2. Пропедевтичні основи знань про дитинство: підручник / О.Г. Іванько, О.С. Круть, М.В. Пацера та ін. ; за ред. проф. О.Г. Іванька. — Львів : Видавець Марченко Т.В., 2021. — 420 с.
3. Практикум з предмету «Ріст та розвиток людини» під ред. Луцької І.В. «Київський міський медичний фаховий коледж». — Київ , 2023.

Додаткова:

1. Фізіологія людини: підручник / В. І. Філімонов. — 4-е вид. — К. : «Медицина», 2021. — 488 с.
2. Антропова Т.О. Медсестринство у сімейній медицині. — К. : Медицина, 2015. — С. 12-110.

Тема 12. Вплив різних факторів на ріст і розвиток ембріона і плода, дітей і дорослих різних вікових груп: фізичних, хімічних, біологічних, екологічних, а також тютюнокуріння, вживання алкоголю, наркотиків та ін.

***Лекція 2 год.,
Практичне заняття 8 год.***

ЛЕКЦІЯ 11 л

ПЛАН

1. Вплив різних чинників на ріст і розвиток ембріона, дітей різних вікових груп.
2. Законодавчий документ про охорону навколишнього середовища.
3. Роль медсестри в проведенні санітарно-гігієнічних заходів у лікувальних закладах.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10 п

1. Вплив різних чинників на ріст і розвиток ембріона, плода, дітей різних вікових груп.
2. Визначення та тлумачення понять “здоров’я”, “хвороба”, “рівень здоров’я”, “довкілля”, “біосфера”.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11 п

1. Законодавчі документи про охорону навколишнього середовища, основи санітарного законодавства.
2. Роль медсестри в проведенні санітарно-гігієнічних заходів у лікувальних закладах.

Практичні навички:

- Провести бесіду про шкідливу дію тютюнокуріння, вживання алкоголю, наркотики;
- Провести бесіду про значення для здоров’я особистої гігієни

Література

Базова:

1. Ріст і розвиток людини: підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — К.: Медицина, 2013. — 400 с.
2. Пропедевтичні основи знань про дитинство: підручник / О.Г. Іванько, О.С. Круть, М.В. Пацера та ін. ; за ред. проф. О.Г. Іванька. — Львів : Видавець Марченко Т.В., 2021. — 420 с.
3. Практикум з предмету «Ріст та розвиток людини» під ред. Луньової І.В «Київський міський медичний фаховий коледж». — Київ , 2023.

Додаткова:

1. Фізіологія людини: підручник / В. І. Філімонов. — 4-е вид. — К. : «Медицина», 2021. — 488 с.
2. Антропова Т.О. Медсестринство у сімейній медицині. — К. : Медицина, 2015. — С. 12-110.

Тема 13. Роль харчування в різні вікові періоди.

Практичне заняття 4 год.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12 п

1. Харчування та його значення для здоров’я людини
2. Режим харчування та його значення в різних вікових групах.
3. Характеристика та аналіз збалансованого харчування

Практичні навички:

- Скласти раціон харчування для людей різних вікових груп;
- Скласти план організації режиму харчування в різних вікових групах;
- Нагодувати хворих дітей і дорослих різних вікових груп.

Література

Базова:

1. Ріст і розвиток людини: підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — К.: Медицина, 2013. — 400 с.
2. Пропедевтичні основи знань про дитинство: підручник / О.Г. Іванько, О.С. Круть, М.В. Пацера та ін. ; за ред. проф. О.Г. Іванька. — Львів : Видавець Марченко Т.В., 2021. — 420 с.
3. Практикум з предмету «Ріст та розвиток людини» під ред. Луньової І.В «Київський міський медичний фаховий коледж». — Київ , 2023.

Додаткова:

1. Фізіологія людини: підручник / В. І. Філімонов. — 4-е вид. — К. : «Медицина», 2021. — 488 с.
2. Антропова Т.О. Медсестринство у сімейній медицині. — К. : Медицина, 2015. — С. 12-110.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Тема	Кількість Годин
<i>Розділ 1</i>		
1	Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи у новонароджених. Геронтологічні зміни нервової системи	2
2	Геронтологічні зміни зорового та слухового аналізатора	2
3	Виховання. Виховання дітей дошкільного, шкільного віку. Проблеми виховання у підлітковому віці	2
4	Геронтологічні зміни опорно-рухового апарату. Проблеми остеопорозу	2
5	Анатомо-фізіологічні особливості надниркових залоз, інсулярного апарату підшлункової залози, прищитоподібних залоз	2
6	Вікові зміни в системі крові	2

7	Особливості процесів травлення після переходу на загальний харчовий раціон	2
8	Анатомо-фізіологічні особливості серцево-судинної системи у новонароджених	2
9	Механізм першого вдиху. Зовнішнє дихання новонародженого	2
10	Особливості системи травлення у різні вікові періоди. Проблеми, пов'язані з органами сечової системи	2
11	Особливості регуляції сечоутворення, основні показники функціонування нирок	2
Розділ 2		
12	Психологія дорослої людини в різні періоди життя. Психологія людей літнього і старечого віку	2
13	Аспекти шлюбу. Роль шлюбу в житті людини	2
14	Вплив різних чинників на ріст і розвиток ембріона і плода. Хромосомні та генні аномалії	2
15	Гігієнічне значення окремих компонентів повітряного середовища. Клімат. Акліматизація	2
16	Основи раціонального харчування вагітних і жінок, які годують груддю	4
	Усього	36

Індивідуальне завдання

Розділ 1

Реферати, повідомлення

1. Геронтологічні зміни нервової системи.
2. Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи у новонароджених.
3. Геронтологічні зміни зорового та слухового аналізаторів.
4. Виховання дітей дошкільного, шкільного віку. Проблеми виховання в підлітковому віці.
5. Способи загартовування, види і значення масажу.
6. Характеристика демографічної ситуації в Україні та області.
7. Організація харчування при цукровому діабеті.
8. Показники соціального та емоційного розвитку людини.
9. Синдром старіння, ознаки старіння.
10. Форми обслуговування людини літнього віку.
11. Особливості обміну білків, жирів, вуглеводів. Основний обмін у новонароджених. Механізм регуляції обміну речовин.

12. Характеристика особливостей водно-електролітного обміну та терморегуляції в новонароджених та дітей раннього віку.
13. Вікові зміни в системі крові.
14. Анатомо-фізіологічні особливості надниркових залоз, інсулярного апарату підшлункової залози, прищитоподібних залоз.
15. Особливості процесів травлення після переходу на загальний харчовий раціон.
16. Механізм першого вдиху. Зовнішнє дихання новонародженого.
17. Особливості регуляції сечоутворення, основні показники функціонування нирок.

Індивідуальне завдання

Розділ 2

Реферати, повідомлення

1. Основні умови психічного розвитку дитини. Психологічні аспекти мовоутворення протягом кожного дитячого періоду. Характеристика форм емоційного спілкування дитини. Значення та роль дорослих у формуванні особистості дитини.
2. Психологічний розвиток дитини в молодшому шкільному віці та психологічні особливості підлітка (пізнавально-психічні процеси, проблеми конфлікту в підлітковому віці, підліток і суспільство).
3. Основні аспекти і особливості геронтопсихології. Психологічні ознаки старіння.
4. Шляхи продовження тривалості життя.
5. Методи організації медико-соціальної допомоги людям літнього та похилого віку.
6. Основні етапи смерті.
7. Медико-соціальні та психологічні аспекти смерті.
8. Клінічні ознаки смерті.
9. Основні показники фізичного та психічного розвитку жінок і чоловіків у зрілому віці. Фізичні, психічні та соціальні ознаки готовності до статевого життя та репродукції.
10. Біологічні ритми, їхній вплив на основні показники стану дорослої людини.
11. Аспекти шлюбу. Роль шлюбу в житті людини. Планування сім'ї.

Індивідуальне завдання

Розділ 3

Реферати, повідомлення

1. Вплив різних чинників на ріст і розвиток ембріона і плода.
2. Хромосомні та генні аномалії.
3. Вплив забруднення ґрунту на здоров'я людини і санітарні умови охорони ґрунту.
4. Фізіологічне та гігієнічне значення води. Вимоги до якості питної води.
5. Гігієнічне значення окремих компонентів повітряного середовища. Клімат. Акліматизація.
6. Основи раціонального харчування вагітних жінок, які годують груддю.
7. Життєві потреби дитини та засоби їх задоволення.
8. Особливості харчування дітей від 1 до 3 років.
9. Особливості харчування дітей дошкільного та шкільного віку.
10. Особливості харчування людей літнього віку.
11. Скласти план організації режиму харчування в різних вікових групах.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

1. Вікові періоди життя людини.
2. Складові розвитку людини.
3. Періоди дитячого віку.
4. Особливості харчування дітей віком до одного року.
5. Харчування людини зрілого віку.
6. Розвиток соматичної та вегетативної нервової системи.
7. Вікові особливості системи кровотворення.
8. Особливості дихальної системи у віковому аспекті.
9. Особливості системи травлення.
10. Обмін речовин та енергії.
11. Особливості сечовидільної системи.
12. Особливості основних аналізаторів у різні періоди життя.
13. Формування і розвиток кістяка у віковому аспекті.
14. Оцінювання нервово-психічного розвитку дитини.
15. Способи загартовування.
16. Види і значення масажу.
17. Основні показники нормального фізичного та психологічного стану дитини.
18. Характеристика демографічної ситуації в Україні та в області.
19. Показники соціального та емоційного розвитку людини.
20. Синдром старіння.
21. Ознаки старіння.
22. Форми обслуговування людини літнього віку.
23. Психологічні ознаки старіння.
24. Шляхи продовження тривалості життя.
25. Методи організації медико-соціальної допомоги людям літнього та

- похилого віку.
26. Основні етапи смерті.
 27. Клінічні ознаки смерті.
 28. Життєві потреби дитини та засоби їх задоволення.
 29. Особливості харчування дітей віком від 1 до 3 років.
 30. Особливості харчування дітей дошкільного та шкільного віку.
 31. Особливості харчування людей літнього віку.
 32. Особливості нейроендокринної регуляції в процесі росту й розвитку людини.

ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Ріст і розвиток людини: підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — К.: Медицина, 2013. — 400 с.
2. Пропедевтичні основи знань про дитинство: підручник / О.Г. Іванько, О.С. Круть, М.В. Пацера та ін. ; за ред. проф. О.Г. Іванька. — Львів : Видавець Марченко Т.В., 2021. — 420 с.
3. Практикум з предмету «Ріст та розвиток людини» під ред. Луцької І.В. «Київський міський медичний фаховий коледж». — Київ , 2023.

Додаткова:

1. Фізіологія людини: підручник / В. І. Філімонов. — 4-е вид. — К. : «Медицина», 2021. — 488 с.
2. Антропова Т.О. Медсестринство у сімейній медицині. — К. : Медицина, 2015. — С. 12-110.

ПОТОЧНИЙ І ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Поточний контроль — здійснюється під час практичних та семінарських занять, а також шляхом відпрацювання заборгованостей і незадовільних оцінок, проведення індивідуальних консультацій.

Модульний контроль — здійснюється у формі контрольної роботи або тестування по завершенні вивчення певного модулю з курсу.

Підсумковий контроль — семестровий іспит (залік).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

1. Оцінка "**відмінно**" виставляється, якщо студент:
 - глибоко, ґрунтовно, всебічно та систематизовано засвоїв весь програмний матеріал,
 - вичерпно, послідовно, грамотно та логічно його викладає,
 - правильно обґрунтовує прийняті рішення, має різнобічні навички, прийоми, виконання практичних робіт, виявляє вміння самостійно узагальнювати та викладати матеріал, не допускаючи помилок,

- видозмінення завдання не викликає у нього складності,
 - виявляє знання основної та знайомство з додатковою літературою, передбачених програмою на рівні творчого використання.
2. Оцінка **"добре"** виставляється, якщо студент:
- твердо знає програмний матеріал,
 - грамотно і по суті викладає його, не допускає суттєвих неточностей у відповіді на питання,
 - може правильно застосувати теоретичні положення і володіє необхідними навичками при виконанні практичних завдань на рівні аналогічного відтворення.
3. Оцінка **"задовільно"** виставляється, якщо студент:
- засвоїв тільки основний матеріал на рівні репродуктивного відтворення, але не знає окремих деталей,
 - припускається неточностей,
 - недостатньо вірних формулювань,
 - порушує послідовність у викладі матеріалу,
 - відчуває труднощі під час виконання практичних завдань.
4. Оцінка **"незадовільно"** виставляється, якщо студент:
- не знає значної частини програмного матеріалу,
 - допускає суттєві помилки,
 - з великим труднощами виконує практичні роботи на рівні нижче репродуктивного відтворення.

Міждисциплінарна інтеграція.

Особливості розвитку і функціонування різних органів і систем у віковому аспекті. Психічний розвиток людини у різні періоди життя.

Тема 1. Розвиток соматичної та вегетативної нервової системи.

Дисципліна	Знати	Вміти
Попередні 1.«Анатомія людини»	Анатомо-фізіологічні особливості та будова ЦНС.	Описувати особливості будови ЦНС.
2. «Фізіологія»	Функціонування систем організму в різні вікові періоди.	Визначити особливості функціонування організму в різні вікові періоди.
3.«Основи сестринської справи»	Медсестринський процес та його етапи.	Здійснювати медсестринський процес при догляді за хворим.
4.«Основи медичної психології»	Вербальні та невербальні засоби спілкування.	Етично-моральні аспекти при догляді за дитиною та людиною літнього віку.

Наступні: 1.»Нервові хвороби»	Нервово-психічний розвиток дитини. Медсестринський процес та його етапи.	Вміти оцінювати безумовні рефлекс новонароджених. Оцінювання нервово - психічного розвитку дитини.
2. Внутрішньо-предметна інтеграція	Анатомо-фізіологічні особливості новонародженої доношеної дитини. Анатомо-фізіологічні особливості органів і систем дитини; Фізичний і нервово-психічний розвиток дитини.	- Перевіряти основні умовні рефлекс у дітей першого року життя; - Визначати безумовні рефлекс новонародженого; - Визначати гіперметропію новонароджених; - Визначати гостроту зору в дітей різних вікових груп; - Уміти схарактеризувати особливості вестибулярних рефлексів у дітей.

Тема 2. Морфо-функціональні особливості основних аналізаторів (зорового, слухового, вестибулярного), їх розвиток у різні періоди життя людини.

Дисципліна	Знати	Вміти
Попередні 1.«Анатомія людини»	Анатомо-фізіологічні особливості та будова органів зору, слухового, вестибулярного.	Описувати особливості будови дитячого організму.
2. «Фізіологія»	Функціонування систем організму в різні вікові періоди.	Визначити особливості функціонування організму в різні вікові періоди.
3.«Основи сестринської справи»	Медсестринський процес та його етапи.	Здійснювати медсестринський процес.
4. «Основи медичної психології»	Вербальні та невербальні засоби спілкування.	Етично-моральні аспекти при догляді за здоровою дитиною.
Внутрішньопредмет на інтеграція	- Поняття про особливості основних аналізаторів (зорового, слухового, вестибулярного). Гіперметропію новонароджених. Гострота зору в дітей різних вікових груп. - Становлення вестибулярного аналізатора в онтогенезі.	- Перевіряти основні умовні рефлекс у дітей першого року життя; - Визначати безумовні рефлекс новонароджено го; - Визначати гіперметропію новонароджених; - Визначати гостроту

		зору в дітей різних вікових груп; - Уміти схарактеризувати особливості вестибулярних рефлексів у дітей.
--	--	--

Тема 3. Формування вищої нервової діяльності в різні періоди життя людини (розвиток умовних рефлексів, вищих психічних реакцій, пам'яті, уваги).

Дисципліни	Знати	Вміти
Попередні 1.«Анатомія людини»	Анатомо-фізіологічні особливості та будова органів і систем в онтогенезі.	Описувати особливості будови дитячого організму.
2. «Фізіологія»	Функціонування систем організму дитини в різні вікові періоди	Визначити особливості функціонування дитячого організму в різні вікові періоди.
3.«Основи сестринської справи»	Медсестринський процес та його етапи.	Здійснювати медсестринський процес.
4.«Основи медичної психології»	Вербальні та невербальні засоби спілкування.	Етично-моральні аспекти при догляді за здоровою дитиною.

Наступні 1. «Нервові хвороби»	Нервово-психічний розвиток дитини. Медсестринський процес та його етапи.	Вміти оцінювати безумовні рефлекс новонародженої дитини. Оцінювання нервово психічного розвитку дитини.
Внутрішньопредметна інтеграція.	- Особливості умовно-рефлекторної діяльності в дітей. Поняття про орієнтувальні реакції. Співвідношення між збудженням і гальмуванням у корі головного мозку. - Особливості умовно-рефлекторної діяльності в людей літнього віку.	- Перевірити основні умовні рефлекс в дітей першого року життя; - Оцінювати розвиток другої сигнальної системи в дітей грудного віку; - Оцінювати проблеми пацієнта з ураженням опорно-рухового апарату.

Тема 4. Формування і розвиток кістяка у віковому аспекті. Склад кісткової тканини в людей різних вікових груп. Проблеми остеопорозу.

Дисципліни	Знати	Вміти
Попередні: 1.«Анатомія людини»	Знати анатомію опорно – рухового апарату.	Описувати особливості ембріогенезу , будови кістяка у віковому аспекті.
2. «Фізіологія»	Знати особливості функціонування кісткової системи у новонароджених.	Визначити особливості функціонування кістяка у віковому аспекті.
3.«Основи сестринської справи»	Медсестринський процес та його етапи.	Здійснювати медсестринський процес.
4.«Основи медичної психології»	Вербальні та невербальні засоби спілкування.	Етично-моральні аспекти при догляді за здоровою

		дитиною.
Внутрішньопредметна інтеграція.	- Формування умовних рефлексів у людей різних вікових категорій. - Розвиток вищих психічних реакцій. - Проблеми пацієнта, які можуть виявитися під час обстеження опорно-рухового апарату. - Особливості умовно-рефлекторної діяльності в людей літнього віку. - Перевірити основні умовні рефлекси в дітей першого року життя; - Оцінювати розвиток другої сигнальної системи в дітей грудного віку; - Оцінювати проблеми пацієнта з ураженням опорно-рухового апарату.	- Перевірити основні умовні рефлекси в дітей першого року життя; - Оцінювати розвиток другої сигнальної системи в дітей грудного віку; - Оцінювати проблеми пацієнта з ураженням опорно-рухового апарату.

Тема №5. Вікові особливості системи кровотворення (фізико-хімічні, транспортувальні, захисні особливості зсідання крові).

Дисципліни	Знати	Вміти
Попередні 1.«Анатомія людини»	Анатомо-фізіологічні особливості серцево – судинної системи.	Описувати особливості будови .
2. «Фізіологія»	Знати функції крові її склад.	Визначити особливості показників крові у дітей.
3.«Основи сестринської справи»	Медсестринський процес та його етапи.	Здійснення медсестринського процесу.

4. «Патоморфологія та патофізіологія»	Причини та механізм розвитку захворювань крові.	Пояснювати механізми розвитку даних хвороб, морфологічну картину захворювань.
Внутрішньопредметна інтеграція.	- Вікові особливості фізико-хімічних властивостей крові. Білковий склад крові. Зміни крові в процесі старіння. Вікові особливості транспортувальної функції крові. - Типи гемоглобіну, особливості фетального гемоглобіну в людей різних вікових категорій. - Особливості захисних функцій крові. Вікові зміни системи зсідання крові.	- Взяти кров для біохімічного дослідження; - Інтерпретувати кількісний уміст еритроцитів у дітей і дорослих у різні періоди життя; - Характеризувати особливості лейкоцитарної формули в новонароджених, дітей віком 5 р., 8 р.

Тема №6. Розвиток ендокринної системи

Дисципліни	Вміти	Знати
Попередні 1.«Анатомія людини»	Анатомо-фізіологічні особливості та будова ендокринної системи.	Описувати особливості будови дитячого організму.
2. «Фізіологія»	Особливості ендокринної системи у новонароджених.	Визначення хвороб ендокринної системи.

3.«Основи сестринської справи»	Медсестринський процес та його етапи.	Здійснення медсестринського процесу
Внутрішньопредметна інтеграція	- Будову ендокринних залоз. Характеристику періодів статевого дозрівання. Особливості функціонування нейрогіпофіза у новонароджених. - Загруднинна залоза і розвиток імунітету.	- Визначати збільшення щитоподібної залози в людей різних вікових груп; - Уміти проводити бесіди з хворими різного віку про організацію харчування при цукровому діабеті; - Виявляти затримку статевого розвитку у підлітків.

Тема 7. Особливості органів дихання у віковому аспекті: газообмін, зміни показників зовнішнього і внутрішнього дихання, структурні і функціональні зміни, регуляція дихання.

Дисципліни	Знати	Вміти
Попередні 1.«Анатомія людини»	Анатомо-фізіологічні особливості дихальної системи.	Описувати особливості будови дихальної системи дитячого організму.

2. «Фізіологія людини»	Механізми першого вдиху.	Пояснювати механізми розвитку патологічних процесів.
3. «Основи сестринської справи»	Медсестринський процес та його етапи.	Здійснення медсестринського процесу.
Наступні 1.«Основи реабілітації»	Закалювання. Лікувальна фізкультура, гімнастика, види масажу.	Оволодіти методикою масажу, закалювання.
Внутрішньопредметна інтеграція	- Особливості органів дихання у віковому аспекті; - Особливості органів травлення в різні вікові періоди.	- Уміти підрахувати частоту дихання в людей різного віку, оцінити отримані результати; - Описати механізм першого вдиху - Проводити промивання шлунку пацієнтам різних вікових груп - Надавати невідкладну допомогу при гострих отруєннях.

Тема 8. Обмін речовин і енергії, терморегуляція в різні періоди життя людини. Механізми регуляції обміну речовин і терморегуляції.

Дисципліни	Знати	Вміти
Попередні 1.«Анатомія людини»	Анатомо-фізіологічні особливості обміну речовин та терморегуляції	Описувати особливості терморегуляції у дітей.

2.«Фізіологія людини»	Знати особливості функціонування травної системи у дітей.	Визначити особливості функціонування травної системи у дітей.
3.«Основи сестринської справи»	Медсестринський процес та його етапи	Здійснення медсестринського процесу.
5.«Патоморфологія та патофізіологія»	Причини та механізм розвитку порушень обміну речовин та терморегуляції.	Пояснювати механізми розвитку патологічних процесів. Інтерпретувати морфологічну картину захворювань.
3.«Основи гігієни»	Гігієна харчування.	Проводити санітарно-освітню роботу з пропаганди здорового способу життя.
Внутрішньопредметна інтеграція	- Особливості обміну білків, жирів та вуглеводів. -Добові норми вітамінів, мінеральних речовин, мікроелементів. - Особливості водно-електролітного обміну та терморегуляції в людей старечого віку	- Визначати особливості водно-електролітного обміну та терморегуляції в людей старечого віку, новонароджених і дітей раннього віку - Скласти та розрахувати раціон харчування дітей

Тема 9. Формування і розвиток системи виділення в людей різних вікових періодів. Особливості регуляції сечоутворення, основні показники функціонування нирок.

Дисципліни	Знати	Вміти
Попередні 1.«Анатомія людини»	Анатомо-фізіологічні особливості системи виділення.	Описувати особливості сечовидільної системи дитини.

2.«Фізіологія людини»	Знати особливості функціонування сечовидільної системи у дітей.	Визначити особливості утворення сечі у дітей.
3.«Основи сестринської справи»	Медсестринський процес та його етапи.	Здійснення медсестринського процесу.
4.«Основи латинської мови з медичною термінологією»	Термінологія та рецептура.	Оволодіти навичками виписування рецептів.
5.«Патоморфологія та патофізіологія»	Причини та механізм розвитку гострих та хронічних розладів видільної системи. Морфологічні зміни при таких захворюваннях .	Пояснювати механізми розвитку патологічних процесів. Інтерпретувати морфологічну картину захворювань.
Наступні 1.«Фармакологія та медична рецептура»	Фармакологічні особливості препаратів групи антибіотики, нітрофурани.	Оволодіти навичками виписування рецептів.
2.«Медсестринство в інфектології»	Виконання медсестринського процесу при хворобах з ураженням нирок.	Надання невідкладної допомоги під час отруєння.
3. «Основи гігієни»	Гігієна харчування.	Проводити санітарно-освітню роботу з пропаганди здорового способу життя.
Внутрішньо-предметна інтеграція	- Морфо-функціональні особливості нирок новонароджених. Будова системи виділення в ембріона. - Основні показники функціонування нирок дітей і дорослих. - Вікові особливості сечоутворення.	- Уміти зібрати сечу для дослідження (загальний аналіз сечі, проба за методами Зимницького, Нечипоренка); - Підготувати хворого до рентген-урологічного дослідження; - Провести облік випитої, виведеної та введеної рідини.

Тема 10. Основні умови психічного розвитку дитини раннього, дошкільного та шкільного віку. Психологічні особливості підлітків.

Дисципліни	Знати	Вміти
------------	-------	-------

<i>Наступні</i>		
1. «Психологія людини»	Основні умови психічного розвитку дитини. Психологічні аспекти мовоутворення протягом кожного дитячого періоду.	Описувати особливості психічного розвитку дитини.
Внутрішньо-предметна інтеграція	- Характеристику форм емоційного спілкування дитини. Значення та роль дорослих у формуванні особистості дитини. - Психологічний розвиток дитини в молодшому шкільному віці та психологічні особливості підлітка (пізнавально-психічні процеси, проблеми конфлікту в підлітковому віці, підліток і суспільство).	- Скласти план організації режиму ігор, прогулянок, основних виховних заходів; - оцінити психічний розвиток дитини; - Скласти план підготовки дитини до відвідування дитячих дошкільних закладів, школи;

Тема 11. Психологія дорослої людини в різні періоди життя. Психологія людей літнього і старечого віку.

Дисципліни	Знати	Вміти
<i>Наступні</i>		
1. «Психологія людини»	1. Роль дорослих у формуванні особистості підлітка.	Позитивно впливати на формування особистості підлітка.
Внутрішньо-предметна інтеграція	-Психологія людей літнього та похилого віку. -Медико-соціальні та психологічні аспекти смерті.	Вміння спілкуватися з літніми людьми.

Тема 12. Роль харчування в різні вікові періоди

Дисципліни	Знати	Вміти
------------	-------	-------

Наступні «Основи гігієни»	Гігієна харчування.	Проводити санітарно-освітню роботу з пропаганди здорового способу життя.
Внутрішньо-предметна інтеграція	- Харчування та його значення для здоров'я людини; - Режим харчування та його значення в різних вікових групах; - Характеристика та аналіз збалансованого харчування.	- Скласти раціон харчування для людей різних вікових груп; - Скласти план організації режиму харчування в різних вікових групах; - Нагодувати хворих дітей і дорослих різних вікових груп.

Тема 13. Вплив різних факторів на ріст і розвиток ембріона і плода, дітей і дорослих різних вікових груп: фізичних, хімічних, біологічних, екологічних, а також тютюнокуріння, вживання алкоголю, наркотиків та ін.

Дисципліни	Знати	Вміти
Наступні «Основи гігієни»	Гігієна навколишнього середовища.	Проводити санітарно-освітню роботу з пропаганди здорового способу життя.
Внутрішньо-предметна інтеграція	- Вплив різних чинників на ріст і розвиток ембріона, плода, дітей різних вікових груп. - Визначення та тлумачення понять “здоров'я”, “хвороба”, “рівень здоров'я”, “довкілля”, “біосфера”.	- Провести бесіду про шкідливу дію тютюнокуріння, вживання алкоголю, наркотиків, - Провести бесіду про значення для здоров'я особистої гігієни.